

Metoderapport

Journalist: Morten Hofstad, Finansavisen

Sak: Terra og kommunene

Publisert: Finansavisen, fra og med 31. Oktober 2007

Finansavisen, Hoffsvæien 70A, boks 222 Vinderen, 0319 Oslo.

Telefon: 2329 6328 / 97 055 021

Morten Hofstad, Granebakken 25, 1284 Oslo, 22624425

Finansavisen skrev 31. oktober 2007 at en rekke norske kommuner hadde investert mange hundre millioner lånte kroner i det amerikanske kredittmarkedet. I løpet av få uker falt verdien av investeringene til nær halvparten, og kommunene ble avkrevd garantiinnbetalinger på ytterligere nesten hundre millioner. Saken utviklet seg etter hvert til "Terra-skandalen".

1. Redegjørelse for arbeidet; når og hvordan kom arbeidet i gang, hva var ideen som startet det hele?

Første gang jeg hørte om det kommunale investeringseventyret var i et referat i Rana Blad fra kommunestyret i Hemnes publisert på nett 4. oktober.

Tittel: "Vil gi seg som finansspekulanter"

Av saken framgår det at Hemnes kommune i løpet av noen uker har sett verdien av en investering på 84 millioner falle til under 55 prosent av opprinnelig verdi. Kommunen har i tillegg blitt avkrevd en garantiinnbetaling på ytterligere 13 millioner, noe kommunen velger å betale. "Dette var nok til å ri av stormen", heter det i avisen.

Rana Blad følger ikke opp saken ytterligere.

Min første reaksjon gikk på det enorme beløpet, kommunens beskjedne størrelse tatt i betraktning. Dernest at investeringen bare i løpet av noen uker var halvert i verdi, noe som er svært spesielt når det handler om obligasjoner. For det tredje virket kravet om garantiinnbetalinger veldig merkelig. Finansavisen hadde på dette tidspunktet dekket problemene i det amerikanske kredittmarkedet i lang tid.

9. oktober er kommunereferatet gjenstand for oppmerksomhet på satiresiden "Baksiden" i Finansavisen. Konsernsjef i Terra Gruppen, Ola Sundt Ravnestad, hevdet i ettertid at denne notisen var hans første kjennskap med saken.

1.2 Sentrale problemstillinger ved starten av prosjektet?

Arbeidet med saken kjennetegnes av at sentrale fakta, tallene, var i konstant bevegelse. Enkelte kommuner manglet oversikten og ga meg feil opplysninger. Egne prognoser og beregninger

måtte korrigeres i takt med at faktagrunnlaget ble mer fullstendig, samtidig som verdien av kommunenes investeringer fortsatte å falle.

Gjennom muntlige kilder ble det tidlig klart at saken omfattet flere kommuner enn Hemnes. Dermed sto det tidlig klart for meg at saken kunne være en kjempeskandale.

Jeg valgte fra starten ikke å kontakte Terra eller ansvarlige personer i kommunene ut fra hensynet til faren for lekkasjer. Jeg antok at kommunene ikke var veldig snakkesalige, og antok også at Terra ville angripe mitt arbeid hvis de ble kjent med mine undersøkelser.

En ytterligere fare ved å flagge min interesse for ansvarlige personer var at dokumenter i kommunene kunne bli gjort utilgjengelige. Som vi skal se var mine antakelser om sakens utvikling i tråd med det som faktisk skjedde.

Jeg ringte på Terra-saken mellom andre gjøremål over et par ukers tid. Det viste seg snart at i flere av kommunene fantes det politikere som hadde vært kritisk til investeringene, og som kunne bidra med nyttige, fortrolige, opplysninger. Jeg var likevel et godt stykke unna en samlet oversikt, og langt unna virkelig detaljert kunnskap om hva kommunene hadde kjøpt. Etter å ha fått tilgang til enkelte sakspapirer fra Hemnes, mente jeg tiden var inne for å ta den store offisielle ringerunden til kommunene.

Jeg hadde som mål å ringe kommunene og Terra på samme dag. Jeg vurderte dette som et sjansespill. Etter den første telefonen ville min interesse være kjent, og alarmen ville gå. Jeg så det også som en risiko at jeg ikke ville klare å komme i mål før dagen var omme, med fare for at saken kunne bli plantet av Terra i andre medier. Planting hos konkurrerende medier har i andre saker vist seg å være en strategi en presset motpart tyr til for å ta brodden av en kommende avsløring.

1.3 Alarmen går

Fra morgenen 30. oktober ber jeg ansvarlige personer (i hovedsak rådmenn og økonomisjefer) om tall og status for investeringene. Kommunene som kontaktes er Narvik, Hemnes, Hattfjelldal, Rana, Vik, og Bremanger. At Haugesund og Kvinesdal også var involvert var på dette tidspunkt ukjent for meg.

Svarene jeg får på telefon er delvis uklare og unnvikende. Hattfjelldal nekter å oppgi annet enn at kommunen ”har betalt 20 millioner i garantier”. Det riktige tallet viste seg senere å være 22,7 millioner.

Mine antakelser om mottrekk mot meg på informasjonsfronten viste seg å være vel begrunnet. Litt utpå dagen, mens jeg er midt i ringerunden til kommunene, blir jeg oppringt av informasjonssjef Sigurd Ulven i Terra som sier han er blitt kontaktet av enkelte kommuner om mine spørsmål. Han tilbyr meg en generell presentasjon i Terras lokaler. Dette er umulig for meg, ut fra tidshensyn, og jeg ber om å få svar på spørsmål over epost fordi vi skal trykke saken neste dag. Ulven nekter å opplyse noe som gikk direkte på kommunenes enkeltinvesteringer. Svarene jeg fikk fra Terra på epost var av generell karakter.

2 Første sak. 31. oktober

FA publiserer første sak:

Førstesiden: ”Kommuner gamblet med arvesølvet og fikk: Sjokkregning på 100 millioner. Investerte 850 millioner i råtne amerikanske lån”. Førstesiden er illustrert med bilde av tidligere ordfører i Rana, Inge Myrvoll.

Oppslag: ”Solgte kraft, kjøpte USA-gjeld. Fikk sjokkregning etter elendig timing”.

Undersak: - Enorm spekulasjon (sitat professor Thore Johnsen)

(Vedlegg 1)

Saken bygger i hovedsak på muntlige kilder. To saksdokumenter fra Hemnes kommune er sitert i saken. Terra har får tilsvare gjennom skriftlig svar på tre spørsmål.

Professor Thore Johnsen ved Norges Handelshøyskole får en muntlig orientering om hva kommunene har investert i, basert på det jeg på dette tidspunkt vet. Det er nok til at Johnsen blant annet lar seg sitere på følgende:

- Dette er til å grine av... De snakker om å sette bestemor på anbud. Dette er jo å sende bestemor på Bjerkebanen!

Samme morgen som saken står på trykk siterer blant annet NRK Nordland saken på radio og internett, sammen med nettutgavene av flere lokalaviser.

Sigurd Ulven i Terra ringer rundt til flere medier (bl.a. NRK Nordland, Rana Blad, Kommunal Rapport) som har sitert Finansavisen. Ulven sier blant annet at tallene er feil. Ulven ringer til meg for å fortelle hva han har fortalt andre medier. Ulven sier at saken som står på trykk er ”helt grei” og at Terra har fått ”fair behandling” ved å ha fått komme til orde. Ulven vil også presisere at ingen har ”tapt” noe som helst før de eventuelt selger seg ut. Ulven vil fortsatt ikke gi faktiske opplysninger i saken, for eksempel hvor mye kommunene har investert.

Hva som er ”tapt” var lenge et sentralt poeng for Terra. Terra har vært svært opptatt av å få fram at ”tap” først inntreffer når en investor selger sine investeringer.

I Finansavisen skiller vi ikke veldig nøye mellom urealisert og realisert tap, fordi forskjellen kun er teoretisk. Skulle for eksempel en av kommunene plutselig trenge pengene sine til et bestemt formål, ja så var de ikke der lenger.

Investor Øystein Stray Spetalen sier det slik:

- I verdipapirmarkedet er det slik at du ikke har noen gevinst før du har solgt, mens tapene kommer med en gang. Spør Hattfjelldal kommune om det. (Sagt på pressekonferanse om Norske Skog 11.november)

Terra-meklerne Harald Norberg og Knut Anders Opstad skriver samme dag (31. oktober) en epost over to A4-sider til de nevnte kommunene der de i detalj prøver å plukke ned Finansavisens reportasje og gir kommunenes representanter innspill på hva de skal svare på henvendelser fra media.

Lokalavisene og NRK Nordland følger opp med lokale kommunale representanter som sier det Terra har fortalt dem: ”Vi har ikke tapt en krone”.

2.2 Oppfølging

Finansavisen dekket etter hvert saken kontinuerlig. De følgende refererte oppslag utgjør et utvalg av mine mest sentrale egensaker.

Finansavisen følger opp 1. november med tittelen ”Kan tape alt sammen”

(vedlegg 2)

Saken bygger på det engelskspråklige prospektet fra Citibank, som i svært klare ordelag redegjør for skyhøy risiko knyttet til investeringene.

I en undersak kommenterer statssekretær Dag-Henrik Sandbakken (Sp) saken og understreker at kommunene har et selvstendig ansvar for å vurdere risiko i finansielle investeringer

Finansavisen presiserer at Narvik ikke har alle sine 242 millioner plassert i det samme risiko-utsatte instrumentet, bare 52 millioner. Det skulle senere vise seg at også de resterende 190 millionene falt sterkt i verdi.

Informasjonsstrategien til Terra ser ut til å ha et forbløffende gjennomslag i mediene. Nå er det helt stille i andre medier, i alle fall på nett og papir, også i medier som dagen før har sitert vårt første oppslag. Mulige oppfølginger på lokal radio og TV har jeg ikke oversikt over.

Onsdag 14. november skriver Finansavisen:

”Sitter stille i USA-gjeld, Rana kommune endrer ikke plasseringen av 297 kraft-millioner”. Saken bygger på en bunke dokumenter fra kommunens saksbehandling flere år tilbake, som gir nyttig bakgrunn.

(vedlegg 4)

Torsdag 15. november refererer Finansavisen svaret fra Hattfjelldal:

”Måtte bare bla opp”. Hattfjelldal kommune måtte tidligere i høst bla opp 22,7 millioner i garantier for 103 millioner investert i USA”.

Dette er første gang Hattfjelldal bekrefter sine investerte beløp. Det viser seg at de investerte 103 millioner, ikke 200 millioner slik FA tidligere hadde lagt til grunn fra muntlige kilder. I august måtte kommunen ut med ytterligere 22,7 millioner i garantier etter verdifall, ikke 20 millioner slik rådmannen tidligere hadde opplyst.

(vedlegg 3)

2.3 Ut på tur

Jeg fikk etter hvert dedikerte og trofaste tipsere ute i kommunene, og torsdag 15. november reiser jeg og fotograf Ivan Kverme til Narvik for å være i salen der de to Terra-meglerne er kalt inn på teppet for å redegjøre for kommunens plasseringer. Foruten lokale medier er vi de eneste som er til stede fra media.

Fredag 16. november: Førstesideoppslaget lyder ”Terra på teppet i Narvik kommune: Hvor er pengene våre?” illustrert med bilde av lokalpolitiker Dagny Pettersen. Oppslaget lyder ”Terra fikk på pelsen i Narvik”.

Uthevet sitat i reportasjen:

” Enkelte medier har skrevet at dere har «tapt» penger. Det er Bullshit”, framført at Terra-megler Harald Norberg i Narvik Bystyre, ble senere på året utropt til årets sitat i nettavisen E24.

(vedlegg 5)

Tilbake i Oslo fredag 16. november er det klart for oss at saken begynner å få en mer dramatisk dynamikk. Kilder i Narvik kan fortelle oss at Terra tirsdag samme uke hadde overlevert kommunen et krav om nye garantiinnbetalinger, som en konsekvens at verdien av investeringene fortsatte å rase. Pengene kreves innbetalt på konto førstkommande mandag. Bystyrepolitikere uttrykker raseri over at dette ikke ble opplyst i orienteringen fra Terra og kommunaledelsen for bystyret dagen før.

Lørdag 17. November skriver Finansavisen:

”Betal 15 millioner, eller tap 620”

Ingress:

”Innen kontortidens slutt mandag må fire kommuner i Nordland bla opp 15 millioner til amerikanske Citibank. Hvis ikke taper kommunene 620 millioner de har plassert i USA-gjeld”.

(vedlegg 6)

Det viser seg at garantikravet fremsatt tirsdag, blir etterfulgt av nok et garantikrav fredag.

Mandag 19. November skriver Finansavisen:

”Panikk i kommunene”

Ingress: ”Tirsdag kom krav om 14,4 millioner i økt sikkerhet for investeringer i USA-gjeld. Fredag ettermiddag økte kravet til 23,4. I ettermiddag forfaller garantikravene som skal sikre investeringer til 620 millioner”.

(vedlegg 7)

2.4 Saken tar av i mediene

Gjennom helgen har NRK Dagsrevyen begynt å dekke saken, og fra mandag 19. november ”tar saken av” i de fleste landsdekkende medier.

Fredag 23. november skriver Finansavisen en sak som kan ha lagt føringer for kommunenes videre handlemåte. Professor Thore Johnsen har på bakgrunn av dokumenter klart å beregne kommunenes antatte verditap.

Tittel: ”Det meste er tapt”

Ingress: - Kommunene har nok i realiteten allerede tapt mesteparten av sin investering. Går de ut nå, blir tapet vesentlig større, og det samme vil sannsynligvis skje om de blir sittende videre, sier professor Thore Johnsen i en beskrivelse av tvangssituasjonen som var oppstått.

- *Hva anbefaler du kommunene å gjøre i denne situasjonen?*

- *Kutt alt, gå til søksmål mot Terra. Dette er alvorlig for Terra, sier Johnsen.*

(vedlegg 8)

3. Organisering av arbeidet med saken, metoder, kilder, spesielle problemer.

Etter to dager med publisering månedsskiftet oktober-november i Finansavisen blir det helt stille i andre medier om Terra-saken. Tvilen begynner å gnage, og spørsmål om jeg er ”helt på jordet” melder seg.

Helgen 3.-4. november får toppsjefen i Citigroup, Chuck Prince, sparken. Samtidig annonserer banken tap på til sammen 18 milliarder dollar i tredje kvartal og oktober måned. Tapene skyldes i stor grad risikoutsatte lån, blant annet i det amerikanske boligmarkedet.

Det står nå klart for meg at kommunesaken er langt mer akutt enn noen til da har vært villig til å innrømme. Jeg bestemmer meg derfor for å kreve dypere innsyn i hva kommunene egentlig har investert i.

3.1 Krever innsyn

Jeg skriver et brev med begjæring om innsyn i alle relevante dokumenter, samtidig som jeg vil ha skriftlig svar på 13 spørsmål. Brevene ble sendt med fax og e-post 5. november til de fire kommunene i Nordland, sammen med Vik og Bremanger.

En representant for Haugesund kommune nektet på telefon for at kommunen hadde risikofylte investeringer på linje med kommunene i Nordland. Det viste seg senere at Haugesund tvert imot har uhyre risikoutsatte (og lovstridige!) investeringer for 227 millioner. Kvinesdals befatning med saken var fortsatt ukjent.

Årsaken til at jeg valgte skriftlig framgangsmåte var at mitt inntrykk av forvirring i kommunene var så entydig at jeg ville la dem samle seg om å gi en skriftlig redegjørelse. Risikoen for at min forespørsel skulle lekke til andre medier ble vurdert som lav i en periode der Terra så ut til å ha slukket brannen.

En utilsiktet positiv bi-effekt av brevskrivningen var at bekymrede folkevalgte, som fulgte med i den kommunale brevjournalen, begynte å sende meg dokumenter fra kommunens saksbehandling.

Dokumentene ble viktige, spesielt senere i november, da andre medier begynte å dekke saken. Kommunene svarte med å hemmeligstemple arkivsaker, mens jeg altså allerede hadde fått ut viktige dokumenter.

Nyvalgt ordfører Geir Waage i Rana ga tidlig ordre internt om at ”jeg skulle få alt jeg ba om”. Rana er også de første som svarer på mitt brev.

3.2 Ekstern kompetanse

Et spesielt problem med saken var å forstå risikoen i kommunenes investeringer. Jeg konstaterte raskt at selv landets fineste akademiske kompetanse på kredittmarkedet, Norges Handelshøyskole i Bergen, brukte mye tid på å lese, tolke, kalkulere og forstå det fulle omfang av hvilken risiko som var forbundet med investeringene.

Det var derfor avgjørende for meg å holde nær kontakt med spesielt professor Thore Johnsen i arbeidet med saken. Johnsen fant spørsmålene så faglig utfordrende at han tok nettene til hjelp for å grave i materialet.

En gjennomgående utfordring i arbeidet med saken har vært å holde oversikten over sentrale tall i saken. Bruk av dataprogrammet Excel viste seg å gi god uttelling i form av vinklinger som kunne lages på bakgrunn av lagrede data.

3.3 Bildefattig

I den første perioden var mangel på gode illustrasjonsbilder fra de berørte kommunene et problem. Det ble bedre etter hvert når vi kom oss ut på tur, samtidig som ordførerne begynte å komme til Oslo på krisemøter.

4. Ble problemstillingen endret underveis? I så fall, hvorfor og hvordan?

Min problemstilling har i stor grad, til denne dag, dreid seg om å finne svar på spørsmålene ”hvor er pengene” og ”hvordan kunne de enorme tapene skje”. Disse spørsmålene var sentrale fra starten, er det fortsatt, og vil stå sentralt i et eventuelt rettslig etterspill.

Sakens totale omfang vokste i sakens gang, og mange sidevinklinger kom for en dag. Tipsflommen ble etter hvert formidabel da saken blåste opp for fullt. Jeg fikk høre om de fleste vinklinger som ble tatt ut i andre medier. Siden kapasiteten i vår redaksjon var begrenset i forhold til stoffmengden, valgte jeg å følge vinklinger som handlet om å lete etter pengene.

5. Hvor mye arbeidstid og eventuell fritid er brukt på prosjektet?

I perioden 5. – 30. oktober ble arbeidet med saken drevet fra kontoret med hjelp av internett og telefon. I denne perioden var arbeidet ikke spesielt systematisk, og foregikk mellom andre faste og forefallende saker som skulle lages i avisen.

Da saken ble felles i alle de største mediene fra 19. november, satset redaksjonsledelsen på at vi skulle holde fast på ”vår” sak. Jeg jobbet dermed med saken på full tid helt til jul. Flere kolleger bidro med vinklinger på dager med store hendelser, som da Terra Securities ASA ble slått konkurs.

6. Spesielle erfaringer.

Det var overraskende for meg at Terras informasjonsstrategi i den tidlige fasen hadde såpass stort gjennomslag i konkurrerende medier. Til tross for at størrelsen på kommunenes investeringer var store i forhold til kommunenes størrelse, og problemene i amerikansk økonomi preget nyhetsbildet, så andre medier ut til å slå seg til ro med oppskriften fra Terra som sa at ”ikke en krone er tapt”.

En viktig lærdom av dette kan være at man må stole på sine egne journalistiske instinkter hvis man har følelsen av at noe er grunnleggende galt, selv om autoritetene hele tiden sier du tar feil.

6.2 Anonyme muntlige kilder

Jeg laget ett oppslag som i hovedsak bygde på anonyme, muntlige kilder.

”Sparebank1 Gruppen ville løse krisen”

(Vedlegg 9)

Saken handlet om at det en gang i kampens hete faktisk hadde eksistert en skisse til løsning, som innebar at kommunene ville kommet ut ganske skadesløs. Dette skulle skje ved at Terra Gruppen ble overtatt av konkurrenten Sparebank 1 Gruppen.

Terra Gruppen avviste saken, jeg hadde nær sagt - som vanlig, som ”rent oppspinn” (informasjonsdirektør Sigurd Ulven). Ingen andre ledende personer i berørte selskaper ville bekrefte at samtaler hadde funnet sted.

Ved bruk av anonyme muntlige kilder flyttes en større del av ansvaret for det som publiseres over på journalisten, sammenlignet med bruk av åpne muntlige eller skriftlige kilder. Bruk av anonyme muntlige kilder medfører økt krav til kildekritikk. Man må spørre seg hvordan kildene kan ha den kjennskap til saken de hevder å ha, har kildene egeninteresse av at informasjonen kommer ut, hvorfor vil ikke kildene stå fram, har kildene en form for avhengighet til sakskomplekset, snakker kildene sant, er informasjonen logisk og sammenhengene?

Uten å gå nærmere inn på kildenes identitet kan jeg si at langvarig personlig bekjentskap lå i bunn. Dette er kilder som over flere år har vist seg ikke bare å ha høy faglig innsikt, men som også over tid alltid, som kilder, har vist seg å snakke sant.

Jeg visste at kildene hadde unik kjennskap til aktørene. Jeg vurderte det slik at kildene var i en posisjon der de ikke hadde egeninteresse i at saken ble kjent. Informasjonen jeg fikk var helt logisk og sammenhengende med min øvrige kjennskap til komplekset.

Vi sto her overfor omtale av en handel som aldri ble noe av. Sakens natur taler for at du ikke vil få involverte ansvarlige personer til verken å bekrefte eller avkrefta slik informasjon. Min erfaring er at slik vil det nesten alltid være i spørsmål om økonomiske transaksjoner som gikk i vasken. Det kan være mange grunner til at det er slik.

Kildenes posisjon gjorde det nødvendig å la dem opptre anonymt. Informasjonen de brakte vurderte jeg som svært sentral i arbeidet med å belyse spillet som hadde foregått i forkant av konkursen i Terra Securities.

7. Konsekvenser

7.1 Lovbrudd

* Kredittilsynet startet sine undersøkelser samme dag som Finansavisen publiserte første sak. Tilsynet konkluderte senere med at Terra Securities hadde begått ”alvorlige og systematiske overtredelser..” Tilsynet mener å kunne påvise brudd på flere paragrafer i verdipapirhandelloven.

* Fylkesmennene i Nordland, Sogn og Fjordane, Rogaland og Vest-Agder konkluderer at de åtte berørte kommunene har brutt kommuneloven og kommunale reglement i sin kapitalforvaltning.

7.2 Konkurs

Kredittilsynets konklusjoner om påviste lovbrudd førte til at styret i Terra Securities ASA valgte å melde oppbud 27. november. 75 ansatte mistet jobben på dagen. Bostyrer Jon Skjørshammer har i ettertid karakterisert boet som ”det mest kompliserte han har sett på 25 år”.

7.2 Økonomisk tap

I skrivende stund er det endelige omfang av tapene de åtte kommunene kommer til å lide ikke avklart. Men det er hevet over tvil om at vi snakker om tap i milliardklassen. Kommunene solgte først sine fremtidige kraftinntekter, men uten å sikre seg mot fremtidig prisoppgang. I tillegg mistet de kontrollen over et samlet gjeldsopptak på nær 1,5 milliarder kroner. Så falt verdien av investeringene med 690 millioner (ihht kalkyler fra kommunenes egen advokat). Kommunenes konsulent Tor Sydnes i Wassum Consult anslår derfor at totalt omfang av tap er minimum 1,5 milliarder kroner. Da er ikke virkningen av tapt inntekt fra kraft endelig kalkulert. Hattfjelldal er hardest rammet med et realisert tap nær 60.000 kroner per innbygger. Hadde Oslo gjort det samme ville tapet vært 35 milliarder kroner.

7.3 Skjerpet lovgivning

- * Saken fører til at kommuneloven skjerpes. Kommunal- og regionalminister Magnhild Meltveit Kleppa har varslet at kommunene ikke lenger vil bli gitt anledning til å investere framtidige inntekter (lån).
- * Finansdepartementet har varslet at de utsetter et lovforslag om spesialfond (som for eksempel hedgefond).

7.4 Offentlig debatt

Saken avfødte en bred offentlig debatt i Norge, der selve omfanget og tilliten til det kommunale selvstyre sto sentralt. Grådighet var et annet sentralt tema i debatten.

7.5 Internasjonal mediedekning

- * Saken gikk verden rundt gjennom dekning på nyhetsbyråene Reuters, og Bloomberg.
- * New York Times fløy til Narvik for å dekke saken. Avisen har senere dekket saken gjennom flere reportasjer.
- * Europas ledende økonomiavis, Financial Times, dekket ved en anledning saken over halve førstesiden.
- * Vitsene i ”Nytt på Nytt” (NRK) ble oversatt og rapportert av Bloomberg i forbindelse med dekningen av Citibank.
- * Svensk TV dekket også saken.

Den internasjonale interessen så ut til å bygge på det unike ved at en amerikansk finanskrise plutselig ble en trussel mot barnehager og sykehjemsplasser i bitte små norske kommuner.

7.6 Tillitskrise

- * En undersøkelse foretatt av Sparebank 1 SR-Bank, gjengitt av nettstedet NA24, viser at annenhver bankkunde (47 prosent av de spurte) svarer at tilliten til finansbransjen er svekket etter Terra-saken.
- * Statistikk viser at salg av sammensatte garanterte spareprodukter faller.
- * Statistikk fra Verdipapirfondenes forening viser at sparekunder innløste fondsandeler i Terra Fondsforvaltning for 1,1 milliarder kroner i november og desember.

7.7 Systemkrise

Terra-saken ser ut til å savne sidestykke i norsk forvaltning. Det er min oppfatning at saken har avdekket en systemkrise. Kommunene har kunnet holde på med ren gambling, basert på lån sikret i kommunens framtidige inntekter, uten at kontrollorganer som kommunal revisjon, fylkesmenn, eller departement har grepet inn for å få satt en stopper for de svært risikable aktivitetene.

7.8 Rettslig etterspill

Eventuelt strafferettslig og erstatningsrettslig etterspillet mot personer eller selskaper er i skrivende stund ikke avklart, men mye tyder på at det kommer erstatningssøksmål fra kommunene. Første runde, krav om beslag i Terra-meklernes personlige eiendeler, tapte kommunene.

7.9 Ny-ord

En god indikator på om en sak har fått gjennomslag i folks bevissthet er nye ord.

* ”Terrarister”, ”Terrarisert” (Trygve Hegnar)

* ”Terratenkning” (bystyrerepresentant Eirik Tveiten, partiet Rødt). Ordet ble brukt i en bystyredebat i Moss bystyre der Tveiten beskyldte politiske motstandere for å lage budsjett med ”luftpenger”, ifølge Moss Avis.

Oslo, 21. januar 2008

Morten Hofstad